

«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՋԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ

Համագործակցային ուսուցման

տեխնոլոգիայի կիրառումը տարրական

դպրոցում

ԱՌԱՐԿԱ

Մայրենի լեզու

ՀԵՂԻՆԱԿ

Անահիտ Ճուղուրյան

ՄԱՐԶ

Լոռի

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

«Ալ.Մյասնիկյանիկյանի անվան թիվ 7 մ/դ

դպրոց» ՊՈԱԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	2
ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ. ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՅԻ ԳԻՏԱՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ	
1.1. Ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաների բնութագիրը.....	5
1.2. Համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի էությունը.....	7
ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ. ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՅԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	
2.1. Համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառմամբ դասի նկարագրություն և վերլուծություն	12
Եզրակացություն.....	17
Գրականության ցանկ.....	18

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Արևելյան իմաստությունն ասում է. «Տու՛ր մարդուն մի ձուկ, և նա կուշտ կլինի մեկ օր: Սովորեցրու մարդուն ձուկ բռնել, և նա կուշտ կլինի ամեն օր»: Այլ կերպ ասած՝ սովորեցրու մարդուն սովորել: Գաղափար, որն ընկած է ժամանակակից դպրոցի կրթադաստիարակչական գործընթացի հիմքում:

Դպրոցում ուսուցումը պետք է ապահովի երեխայի հոգևոր և մտավոր զարգացումը: Տարիներ շարունակ դպրոցի հիմնական նպատակը եղել է աշակերտներին որոշակի գիտելիքների պաշարով զինելը, այլ կերպ ասած՝ «գիտելիք կուտակելը»: Անշուշտ, այդպիսի ուսուցումը ապահովում է առարկայական գիտելիքների բարձր մակարդակ, սակայն նույնը չենք կարող ասել աշակերտի վերլուծական, համադրական կարողությունների մասին: Աշակերտը փայլուն կկատարի վերարտադրողական բնույթի առաջադրանքները, բայց բավական է հայտնվի ոչ ստանդարտ իրավիճակում, որտեղ նա պետք է դրսևորի իր վերլուծելու, համադրելու, հակադրելու, համեմատելու, եզրահանգումներ կատարելու կարողությունները և նա կունենա դժվարություններ: Մինչդեռ կյանքը պահանջում է փոփոխվող պայմաններում, իրավիճակներում արագ հարմարվելու, կողմնորոշվելու, ոչ ստանդարտ որոշումներ կայացնելու կարողություններ:

Այսօր էլ շատ հաճախ կարելի է հանդիպել իրավիճակներ, երբ երեխան յուրացնում է առարկայի բովանդակությունը, սակայն չի կարողանում դրանք կյանքում ինքնուրույն կիրառել: Ստացվում է, որ աշակերտը կարիք ունի ոչ միայն կրթության բովանդակության նվազագույն մակարդակի յուրացման, այլ նաև որոշակի գործնական կարողությունների տիրապետման: Այս խնդրից ելնելով՝ առաջացավ կրթական չափորոշիչների մշակման անհրաժեշտություն:

Ստեղծվեցին Հանրակրթության պետական չափորոշիչները, որտեղ ներկայացվեց գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների այն նվազագույն մակարդակը, որին պետք է տիրապետի տվյալ դասարանն ավարտող յուրաքանչյուր աշակերտ: Այսօր, որպես այդ պահանջների իրականացման միջոց, հանդիսանում են անձնակողմնորոշված ուսուցման տեխնոլոգիաները:

Թեմայի արդիականությունը: 21-րդ դարում հասարակությունը աննախադեպ զարգացում է ապրում: Այդ զարգացումը իր նոր պահանջներն է ներկայացնում

կրթական համակարգին: 21-րդ դարի աշակերտը պետք է քայլի առաջընթացին զուգահեռ: Հասարակության մեջ նա ոչ թե պասիվ ունկնդրողի դերում պետք է լինի, այլ ակտիվ նախաձեռնողի: Նա բոլոր հարաբերություններում պետք է լինի ակտիվ, ազատ մտածող, ստեղծագործող, տեղեկատվության անձայր դաշտում արագ կողմնորոշվող:

Քանի որ տարրական դպրոցը հանդիսանում է այն կարևորագույն օղակը, որտեղ ձևավորվում է անձի անհատականությունը, արժեքային համակարգը, բնավորության գծերը, հուզականային հատկությունները և մի շարք այլ ճանաչողական ունակություններ, ուստի ժամանակակից տարրական դպրոցի առջև դրվում է աշակերտի համակողմանի զարգացման հիմնախնդիրը: Այդ հիմնախնդրի լուծման արդիական միջոց է համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառումը: Այն իրենից ենթադրում է մի ստեղծագործ միջավայրի ստեղծում, որտեղ արժևորվում և զարգանում է երեխայի անձը, անհատականությունը, ապահովվում է նրա հոգեբանական ու ֆիզիկական առողջությունը:

Հետազոտական աշխատանքի նպատակն է տեսական նյութի վերլուծությամբ և հիմնավորել տարրական դպրոցում համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման արդյունավետությունը և կազմակերպման առանձնահատկությունները:

խնդիրներն են.

- Բացահայտել՝ ակադեմիական գիտելիքների, գործնական կարողությունների, սոցիալական ու ճանաչողական հմտությունների ձևավորման ու զարգացման գործում համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի առանցքային դերն ու նշանակությունը:
- Ներկայացնել տարրական դպրոցում համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման հնարավորությունները՝ դասի նկարագրությամբ և վերլուծությամբ:

Հետազոտական աշխատանքի ընթացքում օգտագործվել են մանկավարժական հետազոտության հետևյալ մեթոդները՝

- Հետազոտական աշխատանքի թեմայի վերաբերյալ՝ հոգեբանական, մանկավարժական, մեթոդական, մասնագիտական գրականության, կրթության բովանդակությունն արտահայտող փաստաթղթերի վերլուծություն:

- Էմպիրիկ մեթոդներ՝ դիտում, զրույց, անկետավորում, հարցազրույց:
- Ինտերակտիվ մեթոդներ՝ «խճանկար», «կառուսել», «ռեֆլեքսիվ թիրախ», «ջիգսո»
և այլն:

**ԳԼՈՒԽ 1. ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՅԻ
ԳԻՏԱՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ**

1.1 Ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաների բնութագիրը

Մանկավարժության մեջ արդեն լայն շրջանառության մեջ է մտել տեխնոլոգիա եզրույթը, որը թարգմանաբար նշանակում է գիտություն վարպետության մասին (technical-վարպետություն և logos-գիտություն): Մանկավարժական տեխնոլոգիան դիտարկվում է որպես մանկավարժի հաջորդական գործողությունների, մեթոդների ու միջոցների համախումբ, որը որոշակի կրթական նպատակ է հետապնդում: Մանկավարժական տեխնոլոգիայի նպատակը այս կամ այն մանկավարժական խնդրի լուծումն է:

Գոյություն ունի «մանկավարժական տեխնոլոգիա» և «ուսուցման տեխնոլոգիա» հասկացություններ: Դրանք որոշ չափով տարբերվում են միմյանցից: Եթե մանկավարժական տեխնոլոգիան իրենից ներկայացնում է ձևերի, մեթոդների, եղանակների, հնարների, հոգեբանամանկավարժական դիրքորոշումների համախումբ, ապա ուսուցման տեխնոլոգիան կրթական գործընթացի մասնակիցների փոխազդեցության միջոցներն ու եղանակներն են (գործիքակազմ և տեխնիկա): Մեթոդները, միջոցները, ձևերը, եղանակները, հնարները ուսուցման տեխնիկայի բաղադրիչներն են [7; 40]:

Գրականության մեջ ուսուցման տեխնոլոգիաները բաժանվում են երկու մեծ խմբի՝ ավանդական և ժամանակակից: Հակիրճ բնութագրենք ժամանակակից տեխնոլոգիաները մի քանիսը:

Նախագծային ուսուցման տեխնոլոգիա: Նախագծային աշխատանքը սկսվում է նախապատրաստական փուլից, որի ժամանակ կատարվում է նախագծի թեմայի և նպատակի ընտրություն, նախագծի մասնակիցների քանակի որոշում և աշխատանքային խմբերի ձևավորում: Հաջորդ՝ պլանավորման փուլում որոշվում է հետազոտության համար անհրաժեշտ տեղեկատվության աղբյուրը, ինչպես նաև

արդյունքների ներկայացման ձևը՝ բանավոր, գրավոր ներկայացում, ցուցադրություն, պաստառի օգտագործում և այլն: Այս փուլում սահմանվում են նաև գնահատման չափանիշները, որին ակտիվ մասնակցություն են ունենում աշակերտները: Խմբի ներսում կատարվում է նաև աշխատանքային պարտականությունների բաժանում: Երրորդ փուլը բուն հետազոտությունն է, որի ժամանակ տեղի է ունենում տեսական նյութի ուսումնասիրումը, դիտումը, փորձերը, վերջնարդյունքների պատրաստումը: Նախագծային աշխատանքն ավարտվում է եզրափակիչ փուլով: Այս փուլում արդեն աշակերտները ներկայացնում են կատարված աշխատանքի արդյունքները, կատարվում են եզրահանգումներ, գնահատում և ինքնագնահատում:

21-րդ դարում յուրաքանչյուր ոք պետք է կարողանա ինքնուրույն կողմնորոշվել՝ փնտրելով ու գտնելով իրեն անհրաժեշտը: Եթե դիտարկենք նախագծային ուսուցման տեխնոլոգիան, կնկատենք, որ վերջինիս գլխավոր առանձնահատկությունը հենց դա է. խթանել աշակերտների որոնողական, վերլուծական կարողությունները: Նախագծային ուսուցման տեխնոլոգիան աշակերտների համատեղ աշխատանքի համար ստեղծում է պայմաններ, բացահայտում է նրանց կարողությունները՝ ինչպես նաև ընկերոջ հետ համատեղ աշխատանքը: Այս տեխնոլոգիան մյուսներից տարբերվում է նրանով, որ կիրառման ընթացքը երկար է, և ունի փուլային որոշակի հաջորդականություն:

Խաղային ուսուցման տեխնոլոգիա: Ի տարբերություն սովորական խաղի՝ մանկավարժական խաղն ունի որոշակի նպատակ և ակնկալվող արդյունք, այն ինքնանպատակ չէ: Խաղային տեխնոլոգիայի կիրառման առանձնահատկությունն այն է, որ հնարավորություն է տալիս ակտիվացնել սովորողներին, մեծացնել նյութի նկատմամբ հետաքրքրասիրությունը: Այն պարտադրված չէ, երեխան ազատ է ու անկաշկանդ, ինչի շնորհիվ ձեռք են բերվում կայուն գիտելիքներ[3; 304]:

Կոլեկտիվ ուսուցման տեխնոլոգիա: Ուսուցման այս տեխնոլոգիայի հիմքում փոփոխվող գույգերով հաղորդակցումն է, որտեղ մեկը սովորեցնում է մյուսին, փոխօգնությունը և համագործակցությունը: Ընդ որում, աշակերտները ոչ միայն խմբային աշխատանք են կատարում, այլ նաև աշխատում են անհատապես: Կոլեկտիվ ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման ժամանակ հաշվի է առնվում սովորողների տարիքային և անհատական առանձնահատկությունները և ստեղծվում են տարամակարդակ առաջադրանքներ:

1.2 Համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի էությունը

Համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի կարևորագույն ձեռքբերումներն են միջանձնային հարաբերություններ կառուցելու կարողության ձևավորումը, անձի զարգացումը և նրա անհատականության ձևավորումը, երեխայի հոգեբանական և ֆիզիկական առողջության ապահովումը, ընկերության և փոխօգնության, փոխադարձ պատասխանատվության համոզմունքի ձևավորումը, սթրեսի հաղթահարման ունակությունը, շրջապատի հետ առողջ փոխհարաբերությունների կառուցումը, համագործակցային և խմբային աշխատանք իրականացնելու կարողության ձևավորումը [7; 65]

Համագործակցային ուսուցումը ստեղծում է այնպիսի պայմաններ, որ երեխաները կարողանան ակտիվ փոխհարաբերություններ ձևավորել, ուրիշի աչքերով նայել իրերին և երևույթներին, դիմացինի տեսակետի ըմբռնումը աշակերտներին հնարավորություն է տալիս խորությամբ բացահայտելու և գնահատելու աշխարհը: [7; 53]

Համագործակցային ուսուցման խմբերը: Քանի որ համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի հիմքում խմբային աշխատանքն է, ուստի թվարկենք խմբերի տեսակները, սկզբունքներն ու եղանակները:

Առանձնացվում են խմբերի հետևյալ տեսակները.

1. Համագործակցային ֆորմալ խումբ՝ մինչև 4 հոգանոց խմբեր են, որոնք կարող են գործել մեկ դասաժամից մինչև մի քանի շաբաթ:
2. Համագործակցային ոչ ֆորմալ խմբեր՝ Ժամանակավոր գործող խմբեր են, որոնց գործունեությունը կարող է տևել ողջ դասի ընթացքում կամ ընդգրկել դասի միայն մեկ հատվածը:
3. Համագործակցային ուսուցման հենակետային խմբեր՝ կայուն անդամներով, տարասեռ խմբեր են, որոնց աշխատանքը կարող է տևել ողջ ուսումնական տարվա ընթացքում: Այս խմբի աշխատանքի բնույթը բացակա ընկերներին աջակցելն է, անցած նյութը բացատրելը, տնային առաջադրանքների կատարմանը ժամանակ օգնելը և այլն:

Առանձնացնում ենք խմբերի ձևավորման 4 տեսակ՝ համասեռ, տարասեռ, պատահական և ինքնակամ:

Համասեռ խմբերում ընդգրվում են այն աշակերտները, որոնք ունեն գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների միևնույն մակարդակը:

Տարասեռ են այն խմբերը, որոնցում ներառված են թույլ, միջին և ուժեղ կարողություններով աշակերտներ:

Պատահական խմբերը կազմվում են պատահականորեն՝ հաշվելով, վիճակահանությամբ և այլն:

Ինքնակամ խմբերի ձևավորման եղանակը այդքան էլ տարածված չէ տարրական դասարաններում, որովհետև սովորաբար բոլորը միշտ նույն անդամներին են ընտրում իրենց

խմբում, հնարավոր է աշակերտներից ոմանք մերժվեն մյուսների կողմից, սովորաբար դանդաղ աշխատողները աշխատում են նույն խմբում: [7; 69]:

Ուսուցչի դերը համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման ժամանակ:

Համագործակցային մեթոդներն ակնկալում են ուսուցչի դերի փոփոխություն: Ուսուցիչը ղեկավար-հսկիչի դերի փոխարեն ստանձնում է նոր՝ աջակցող-դիտարկողի դեր: Նա ուղղորդում է դասարանը, ստեղծում փոխադարձ վստահության մթնոլորտ և համագործակցությունը խթանող միջավայր [6; 48]:

Համագործակցային ուսուցում իրականացնող ուսուցչի առջև դրված են մի շարք պարտականություններ: Դասից առաջ նա պետք է իրականացնի առաջադրանքների և վարժությունների հստակ պլանավորում, խմբերի կազման եղանակների, ձևերի որոշում, այնուհետև աշակերտների տեղաբաշխում, առաջադրանքի ներկայացում և բացատրում, խմբային աշխատանքի հսկողություն անհրաժեշտության դեպքում՝ միջամտություն և վերջում՝ գնահատում:

Գնահատումը համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման ժամանակ: Ի տարբերություն ավանդական ուսուցման, որի ժամանակ տեղի էր ունենում առարկայական գիտելիքների յուրացման մակարդակի գնահատում, ժամանակակից համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի ժամանակ ներդրվում է նոր տիպի գնահատման համակարգ, որի միջոցով ոչ թե չափվում է, այլ խթանվում է ուսուցման գործընթացը, իրականացվում է ռեֆլեքսիա: «Ռեֆլեքսիան անձին հնարավորություն է տալիս տեսնել իրեն կողքից՝ այլ Ես-ի աչքերով, հասկանալ իրեն, իր

ցանկությունները, ապրումները, արարքները, այսինքն՝ օգնել ինքն իրեն սեփական անձը հասկանալու գործում» [5;19]:

Ռեֆլեքսիա կատարում է ոչ միայն ուսուցիչը (հասկանալու համար, թե ինչքանով հասավ իր առջև դրված նպատակին, արդյունավետ էին իր կիրառած մեթոդներն ու միջոցները, թե՛ ոչ...) այլ նաև աշակերտը: Այսինքն՝ այն ունի երկու կողմ՝ ուսուցչի ինքնավերլուծություն և աշակերտի կողմից կատարած աշխատանքի ինքնավերլուծություն: Ուսուցչի ռեֆլեքսիայի մասին բազմիցս խոսվել է առաջադեմ մանկավարժների, հետազոտողների կողմից: Անդրադառնանք աշակերտի ինքնավերլուծության հարցին: Ռեֆլեքսիա կատարելու կարողությունը պետք է աստիճանաբար ձևավորի ուսուցիչը: Յուրաքանչյուր դասի սկզբին անհրաժեշտ է ներկայացնել աշակերտին, թե ի՞նչ է ինքը անելու և ի՞նչ նպատակով: Իսկ վերջում ամփոփել՝ ի՞նչ արեց և ինչպե՞ս. կարողացավ, թե՞ չկարողացավ, ո՞ր մասն էր դժվար իր համար, ի՞նչը ավելի հեշտ կարողացավ կատարել: Այսպես երեխայի մոտ ձևավորվում է նաև ինքնագնահատական, նա հասկանում է իր ուժեղ և թույլ կողմերը: [5; 31-32]:

1..Խճանկար(Ջիգսո, jigsaw): Խճանկարը համագործակցային ուսուցման մեթոդ է: Այն դասարանում կարող է կիրառվել տարբեր ձևերով: Աշակերտներին բաժանում ենք չորս կամ հինգ անդամ ունեցող տարասեռ խմբերի: Յուրաքանչյուր խմբին տալիս ենք դասի մեկ հատված ինչպես նաև որոշակի ժամանակ աշխատելու համար: Ժամանակը լրանալուց հետո խմբերը ներկայացնում են իրենց հատվածը՝ կարդում են, բառերը բացատրում, դուրս գրում ուղղագրական արժեք ներկայացնող բառեր, դրանցով կազմում նախադասություններ, կատարում լեզվական աշխատանքներ և այլն: Յուրաքանչյուր խումբ սովորում է դասի մեկ հատված, բայց արդյունքում սովորում են ամբողջ դասը՝ դադարեցնելով աշխատանքը և ուշադիր լսելով բոլոր խմբերի պատասխանները: Դասարանը ձևաորում է փորձագետների խումբ,ովքեր առաջնորդվում են հետևյալ փուլերով.

- նյութի ուսումնասիրություն և տեղեկատվության հավաքում
- աշխատանք փորձագիտական խմբում
- աշխատանք ուսումնական խմբում
- ավարտական աշխատանք
- ամփոփում

3. Մտագրոհ կամ մտքերի տարափ: Մտագրոհը խմբի անդամների միջև մտքերի փոխանակման ընթացքում գաղափարների ստեղծման և հարստացման եղանակներից մեկն է: Մինչ դասանյութին անցնելը որոշակի ժամանակում ուսուցիչը կազմել է տալիս իրենց իմացած տեղեկատվությունը հաղորդվելիք թեմայի վերաբերյալ: Բոլոր մտքեր գրի է առնվում գրատախտակին: ցանկացած միտք խրախուսվում է: Այս մեթոդի առանձնահատկությունն այն է, որ բացառվում է առաջադրված լուծումների մասին անել որևէ քննադատություն: Յուրաքանչյուր մասնակից ազատ և անկաշկանդ արտահայտում է իր իմացածը, չի անհանգստանում սխալվելուց: Անկաշկանդ մթնոլորտի ստեղծումը նպաստում է ստեղծագործական մտածողության զարգացմանը:

4.Շրջագայություն պատկերասրահում: Մա «խճանկար» մեթոդի տարատեսակ է, որի նպատակն է փոխանակել տեղեկություններ, մշակել գաղափարներ և կատարել անդրադարձ, ինչպես նաև զարգացնել լսելու, ինքնուրույն աշխատելու, քննադատաբար և ստեղծագործաբար մտածելու, ցածրաձայն խոսելու, աշխատանքի արդյունքները ներկայացնելու հմտություններ: Կրտսեր տարիքի աշակերտների հետ աշխատելիս խմբերին կարելի է տալ նույն առաջադրանքը կամ խնդիրը: Աշխատանքը վերջացնելուց հետո, համեմատելով մյուս խմբերի աշխատանքների հետ, աշակերտները հետադարձ կապ են ապահովում:

5. Մտածի՛ր – գուգորդի՛ր-մտքեր փոխանակի՛ր: Այս մեթոդը արագ կատարվող համատեղ ուսումնառության վարժություն է , որն օգնում է աշակերտներին կշռադատել տեքստի շուրջ, ընկերների օգնությամբ հստակեցնել, ձևակերպել իրենց մտքերը: Ուսուցիչը նախօրոք թեմայի շուրջ հարցեր է պատրաստում, որոնք սովորաբար բաց բնույթ ունեն /ենթադրում են երկակի պատասխան/ և աշակերտները պիտի կրճատ գրեն այդ հարցերի պատասխանները: Այնուհետև աշակերտները միմյանց հետ մտքեր են փոխանակում՝ փորձելով գտնել այն պատասխանը, որը ամբողջացնում է իրեն երկուսի կամ խմբի գաղափարները:

6. Երեք բանալի և մեկ կողպեք: Աշխատանքը կարելի է կատարել զույգերով կամ խմբով: Այս մեթոդական հնարը կարելի է կիրառել այնպիսի դասերի իմաստի ընկալման փուլում, որոնք բավականին ծավալուն են և նույն նյութին կամ երևույթին վերաբերող մի շարք բնորոշ հատկանիշներ կան: Այն աշակերտների մեջ ձևավորում է

համագործակցելու, ընկերոջ տեսակետը լսելու, հարգելու, ինչպես նաև գլխավորը երկրորդականից տարբերելու կարողություններ:

7. «Ընթերցողի թատրոն» և «ընթերցանություն զույգերով»: Այս երկու մեթոդական հնարները հնարավորություն են տալիս տեքստը մի քանի անգամ առոգանությամբ ընթերցել, միմյանց սովորեցնելու ճանապարհով բարելավվում է աշակերտների առոգանությամբ կարդալու կարողությունները: Ուսուցիչը այս ընթացքում կատարում է խորհրդատուի դեր: «Ընթերցողի թատրոն» մեթոդական հնարը կիրառվում է այսպես. սովորողները բաժանվում են խմբերի:

Ընթերցողների յուրաքանչյուր խումբ պետք է կարդա դերերով: Յուրաքանչյուր երեխայի տրվում է ստեղծագործության որևէ կերպարի դեր: Դերերի ընտրությունը պետք է համաձայնեցնել աշակերտների ցանկությունների հետ: Այնուհետև խմբերին հնարավորություն է տրվում կարդալ տեքստը մի քանի անգամ՝ միասին որոշելու համար, թե ինչպես պետք է հնչեն կերպարների խոսքը: Դրանից հետո խմբերը ներկայացնում են տեքստը: Երբ ներկայացումն ավարտվում է, աշակերտները կիսվում են իրենց տպավորություններով: Ընտրում են այն խմբին, ով կարողացավ ճիշտ հնչերանգով ընթերցել հերոսների խոսքերը՝ լավագույնս ներկայացնելով նրանց տրամադրությունն ու հույզերը: Համանման է «ընթերցանություն զույգերով» մեթոդական հնարը, միայն այս դեպքում բաժանվում են զույգերի: Զույգով յուրաքանչյուրն ինքնուրույն ընթերցում են այնքան, մինչև կարողանան սահուն կարդալ: Այնուհետև հերթով բարձրաձայն ընթերցում են ստեղծագործությունը՝ միասին որոշելով, թե որ տողերն ինչպե՛ս պետք է ընթերցեն:

8. Հինգ րուպեանոց շարադրանք: Օգտագործվում է դասի վերջում, որպեսզի աշակերտներին օգնի ամփոփել ուսումնասիրվող թեմայի շուրջ իրենց մտքերը և ուսուցչին առավել հստակ պատկերացում տա դասի մտավոր ներգործության վերաբերյալ: Աշակերտներից պահանջվում է գրել, թե ինչ սովորեցին այս դասանյութն ուսումնասիրելիս և գրեն նաև դասին վերաբերվող մի հարց, որի պատասխանը դեռ չգիտեն: Ուսուցիչը շարադրանքները կարող է հավաքել, ուսումնասիրել և օգտագործել հաջորդ դասը պլանավորելիս:

ԳԼՈՒԽ 2. ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՄԱՍ

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՅԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ

ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ստորև ներկայացնում եմ դասի պլանավորման մեկ օրինակ, որտեղ օգտագործել եմ համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիաները, որը կիրառել եմ չորրորդ դասարանում:

Աշակերտներ՝ 13 (6 աղջիկ և 7 տղա)

Առարկա՝ «Մայրենի»

Թեմա՝ Ս.Վարդևանյան «Օջախի հիմքը»

Դասի տեսակը՝ նոր նյութի հաղորդում

Դասի նպատակը՝

- զարգացնել հաղորդակցական և համագործակցային կարողություններ;
- կարևորել ընտանիքի ու ընտանեկան արժեքների դերը հասարակության կյանքում ;
- զարգացնել գրավոր և բանավոր կապակցված խոսքը:

Վերջնարդյունքները՝

- ներկայացնի մտքեր ընտանիքի, նրա անդամների փոխհարաբերության վերաբերյալ իրենց կարծիքները
- հասկանա ու կարևորի ընտանեկան արժեքների դերն ու նշանակությունը
- մասնակցի քննարկումների, արտահայտի մտքեր, կարողանա բանավիճել որոշ հարցերի շուրջ

Կիրառվող մեթոդներ՝ մտազրոհ, ուղղորդված ընթերցանություն, մտածի՛ր-գուգորդի՛ր, մտքեր փոխանակիր, հինգ բույեանոց շարադրանք:

Օգտագործված գննական պարագաներ. քարտեր, մեծաղիր նկարներ, կաշուն թերթիկներ

Ընթացքը (ԽԻԿ)՝

Վարեցի նախապատրաստական զրույց՝ «Երբևէ մտածե՞լ եք, թե երբ են մարդիկ իրենց երջանիկ զգում» /դասարանը նախապես բաժանված էր երեք - չորս - հինգ հոգանոց տարասեռ խմբերի/

Մտազրոհի միջոցով երեխաները ներկայացրեցին զանազան մտքեր՝

- Երբ հարուստ են
- Երբ ունեն ընտանիք
- Երբ որևէ ցանկալի նվեր են ստանում
- Երբ հասնում են որևէ հաջողության
- Երբ հյուր է գալիս իրենց համար սպասված մարդը
- Երբ կատարվում է իրենց երազանքը
- Երբ ընտանիքի բոլոր անդամները առողջ են
- Երբ ծնողները իրեց կողքին են

Այա ուշադրությունը հրավիրեցին ամենակարևոր առանցքային մտքի վրա, այն է՝ երբ ունեն ընտանիք և երբ ծնողներն իրենց կողքին են:

Հաջորդ հարցը հետևյալն էր՝ « Ի՞նչ ենք հասկանում ընտանիք ասելով»

Պատասխանները հետևյալն էր՝

1 – ին խումբ՝ տուն, կացարան

2 – ընտանիք՝ գերդաստան

3 – ընտանիք՝ կրակարան, օջախ

Ուշադրությունը սևեռեցինք «օջախ» բառի վրա, և որպեսզի երեխաները ավելի լավ պատկերացնեն բառի բազմիմաստությունը, յուրաքանչյուր խումբ փորձեց ներկայացնել մեկական նախադասություն կամ բառակապակցություն՝ օգտագործելով «օջախ» բառը տարբեր իմաստներով:

Իմաստի ընկալման փուլում ուղղորդված ընթերցանության միջոցով յուրաքանչյուր խումբ փորձեց ընթերցել և քննարկել բնագրից մի հատված: Մաս- մաս կարդալուց և միմյանց հարցեր ուղղելուց ու դրանց պատասխանները լսելուց հետո, գրատախտակին փակցվեցին քարտեր, որոնց վրա գրված էին այն բառերը, ինչը ներկայացնում էին ծերունիներից յուրաքանչյուրը, այսինքն՝ **երջանկություն, հարստություն, սեր:**

Գրանից հետո հնխեց հետևյալ հարցը՝ «Եթե բնագրի հերոսների փոխարեն ծերունիները թակեին ձեր դուռը, ու՞մ կընտրեիք դուք »:

Այստեղ հետաքրքիրն այն էր, որ հնչեցին զանազան կարծիքներ ,և հիմնականում երեխաները հակված էին երջանկություն և հարստություն բառերին:

Փորձեցի համագործակցային աշխատանքի միջոցով կարևորել ընտանիքում սիրո գաղափարը:

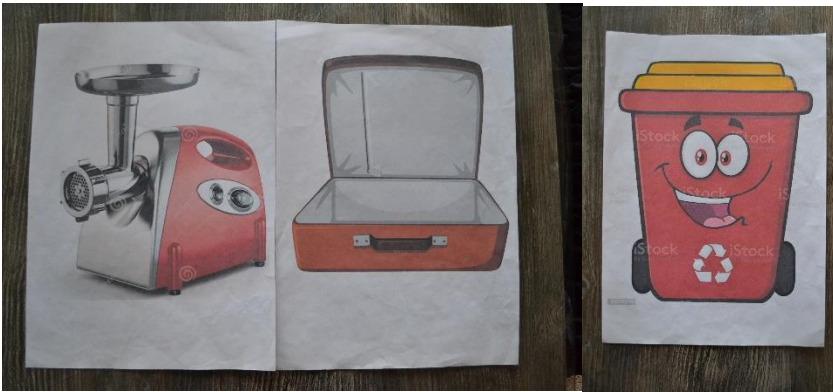
Գրատախտակին փակցրեցի երկու միանման բնանկար , մեկը՝ շրջված տարբերակով: նկարներից մեկը անգույն էր. պատկերված էր ծառ ճանապարհի եզրին: Նկարում պատկերված ծառը նույնացրինք ընտանիքի հետ՝ մատնանշելով, որ ծառի արմատները տան մեծերն են, ցողուն՝ ծնողներու , իսկ ճյուղերը՝ երեխաները: Ճանապարհը , դա յուրաքանչյուր ընտանիքի նպատակին հասնելու ուղին է, ինչը, ի դեպ, կարող է լինել և՛ հարթ, և՛ քարքարոտ: իսկ երկնքում ծվարած ամպերը այն բոլոր դժվարություններն են, որ ծառանում են յուրաքանչյուր ընտանիքի գլխին:

Այնուհետև երեխաներին հարց ուղղեցի՝ «Իսկ ի՞նչը կփոխեիք կամ կավելացնեիք այս նկարին, որպեսզի այն դառնա ավելի լուսավոր և ակնահաճո»: Երեխաները իսկույն նշեցին՝ «Արև»: Ես նկարի վրա փակցրի արև ներկայացնող մի շրջանակ, որին նախապես անուն էի մտածել՝ «Ընտանիք»:

Մակայն արևի շողերը բացակայում էին և հայտնվել էին երեխաների սեղաններին: Յուրաքանչյուր շողի վրա գրված էր ընտանեկան արժեքներ ներկայացնող որևէ բառ. օրինակ՝ **անհանգստություն, համաձայնություն, պատասխանատվություն, համբերություն, երջանկություն, փոխադարձ օգնություն, վստահություն, կենցաղի ընդհանրություն, փոքրիկ կղզյակ, միջանձնային հարաբերություններ, սեր:**

- Ի՞նչ նոր գաղափարներ հավանեցին ու սովորցին և փակցրեցին *Ճամպրուկ* ներկայացնող պաստառի վրա
- Ի՞նչը հավանեցին կամ ի՞նչը կփոխեին և փակցնում էին *զամբյուղ* ներկայացնող պաստառի վրա
- Ի՞նչն էր, որ ուսումնասիրության տեղիք տվեց և փակցրեցին *մսադաց* թերթիկի վրա:

Վերջում խմբերը միմյանց տվեցին գնահատականներ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիաների վերաբերյալ գիտական գրականության ուսումնասիրության և մեր փորձարարական հետազոտության արդյունքում եկա հետևյալ եզրակացության.

1. Դպրոցի առջև դրվելով նոր պահանջներ՝ նպատակահարմար է ուսուցման գործընթացում լայնորեն կիրառել ժամանակակից ուսուցման տեխնոլոգիաներ, որոնք կրթադաստիարակչական գործընթացում բացառում են ստիպողական կրթությունը, կարևորվում է այնպիսի ուսուցումը, որի ժամանակ երեխան ազատ է, անկաշկանդ, կարողանում է ստեղծագործել, կատարել որոնողական աշխատանք, համագործակցել, օգնել ընկերոջը և գիտելիքը ձեռք բերել ինքնուրույն:

2. Այսպիսով, Ինձ համար բացահայտվեց ակադեմիական գիտելիքների, գործնական կարողությունների, սոցիալական ու ճանաչողական հմտությունների ձևավորման ու զարգացման գործում համագործակցային տեխնոլոգիայի առանցքային դերն ու նշանակությունը. Այս տեխնոլոգիայի կիրառման ժամանակ յուրաքանչյուր սովորող աշխատում է անհատական տեմպով, ուսուցիչն այլևս կարիք չունի դանդաղեցնելու կամ արագացնելու աշակերտի առաջադիմության տեմպը: Ակադեմիական գիտելիքների ձեռքբերման գործընթացը դառնում է ավելի դյուրին, աշակերտը ավելի հեշտ ու անկաշկանդ սովորում է իր ընկերոջից: Սովորողը գիտակցում է, որ ինքը պատասխանատու է ոչ միայն իր, այլ նաև ողջ կոլեկտիվի աշխատանքի ու հաջողության համար: Դա դրականորեն է ազդում դասարանական մթնոլորտի վրա, ինչում համոզվեցինք միջանձնային հարաբերությունների ախտորոշման թեստ անցկացնելով երկու տարբեր դասարաններում:

3. «Մայրենի» առարկայի շրջանակներում, իմ կարծիքով, համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման նպատակը ոչ այնքան ուսուցումը դյուրին դարձնելն է, որքան երեխայի մեջ բարոյական բարձր որակներ ձևավորելը, որովհետև դասընթացը իր մեջ առարկայական բարդ նյութ չի պարունակում:

Տարրական դպրոցում համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիայի և փոխգործուն մեթոդների կիրառումը և՛ ուսուցչին, և՛ աշակերտներին համագործակցության լայն հնարավորություններ է տալիս: Դրանց միջոցով ուսուցիչը ուսուցման գործընթացը կազմակերպում է անձնակողմնորոշված մանկավարժության սկզբունքներին համապատասխան:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Ասատրյան Զ.Ա., Տարրական կրթության մանկավարժություն, Եր., Տիգրան Մեծ, 2017, 160 էջ
2. Ասատրյան Լ.Թ. և ուրիշներ, Մանկավարժություն: Ուսումնասմթոն-դական ձեռնարկ բուհերի համար, Եր., Արտագերս, 2017, 360 էջ
3. Աստվածատրյան Մ.Գ. և ուրիշներ, Տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաների կիրառումը հանրակրթական դպրոցում, Եր., Ասողիկ, 2004, 232 էջ
4. Ամիրջանյան Յու., Սահակյան Ա., Մանկավարժություն, Եր., Մանակավարժ, 2005, 445 էջ
5. Գյուլամիրյան Զ., Մայրենիի տարրական ուսուցման մեթոդիկա, Զանգակ, 2015, 314 էջ
6. Հովհաննիսյան Ա. և ուրիշներ, համագործակցային ուսուցում: /Ձեռնարկ/ Եր. «Անտարես», 2006, 124 էջ
7. Պետրոսյան Հ.Հ., Ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաներ, Եր., 2008, 267 էջ
8. http://school2100.com/school2100/nashi_tehnologii/dialog.php